Mal Rejimi Davasından Feragat

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	10.06.2026	Bozma

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2025/401	2026/364	HMK 307, HMK 309, HMK 311, TMK 225, TBK 37

ÖZET

Evlilik devam ederken mal rejimi davasından yapılan feragat doğmamış haktan feragattir ve sonraki boşanmaya dayanan tasfiye davasında kesin hüküm oluşturmaz. Çocuğun eğitim gideri üzerinden ekonomik baskı altında verilen tedbir kaldırma dilekçesi de açık ve kayıtsız feragat sayılmaz.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/mal-rejimi-davasindan-feragat-kesin-hukum-hgk-2026-364/ →

Karar metni

Yargıtay Karar Arama sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

Hukuk Genel Kurulu 2025/401 E. , 2026/364 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ :Aile Mahkemesi

SAYISI : 2024/461 E., 2024/667 K.

ÖZEL DAİRE KARARI : Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 02.05.2024 tarihli ve

2023/6680 Esas, 2024/3040 Karar sayılı BOZMA kararı

Taraflar arasındaki mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verilmiştir.

Kararın davacı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararının davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 2. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, İlk Derece Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; tarafların 24.12.1996 tarihinde evlendiğini, eşlerin yaşadığı sorunlar nedeniyle müvekkili tarafından davalı aleyhine 27.08.2018 tarihinde Ankara 9. Aile Mahkemesinin 2018/1550 Esas sayılı dava dosyası ile boşanma ve 27.09.2018 tarihinde aynı mahkemenin 2018/1567 Esas sayılı dosyası ile mal rejiminin tasfiyesi istemiyle dava açıldığını, davalının baskısı üzerine davacının ortak çocuklar ve aile baskısı sonucunda davalardan vazgeçtiğini, ortak yaşamın yeniden kurulduğunu, ne var ki davalının eski davranışlarının aynen devam ettiğini ve iki ay sonra evi terk ettiğini, bunun üzerine müvekkili tarafından 30.01.2019 tarihinde Ankara 20. Aile Mahkemesinin 2019/152 Esas sayılı dava dosyası ile görülmekte olan boşanma davasının açıldığını, evlilik birliği içinde edinilen ve davalı adına Sincan ve Mamak'ta kayıtlı olan iki adet taşınmaz için şimdilik 1.000,00 TL, bankada bulunan yatırım ve mevduatlar için de şimdilik 500,00 TL ve 06... plaka sayılı araç için şimdilik 500,00 TL olmak üzere müvekkilinin mal rejimin tasfiyesinden kaynaklanan alacak hakkının belirlenerek davacıya ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı usule uygun tebliğe rağmen davaya cevap vermemiş; katılmış olduğu 09.10.2019 tarihli ön inceleme duruşmasında davacı ile öncesinde görülen boşanma ve katılma alacağı davalarından vazgeçildiği hususunun göz önünde bulundurularak davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 19.06.2020 tarihli ve 2019/95 Esas, 2020/201 Karar sayılı kararı ile; dava konusu 06... plaka sayılı araç yönünden davacının 19.09.2019 tarihli dilekçesi ile bu talebinden feragat ettiği anlaşıldığından araca ilişkin istemin feragat nedeniyle reddine, dava konusu taşınmazlar yönünden ise mal rejimine ilişkin davalarda külli tasfiye kuralının geçerli olduğu, eldeki davanın açılmasından evvel davacı tarafından davalı aleyhine 29.08.2018 tarihinde Ankara 16. Aile Mahkemesinde dava açıldığı ve davacının 03.12.2018 tarihinde davadan feragat ettiği, dolayısıyla Ankara 16. Aile Mahkemesinin 13.12.2018 tarihli ve 2018/689 Esas, 2018/293 Karar sayılı kararı ile davanın feragat nedeniyle reddine karar verildiği, kararın istinaf edilmeyerek 19.02.2019 tarihinde kesinleştiği gerekçesiyle taşınmazlar hakkındaki davanın kesin hüküm sebebiyle Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114/1-i ve 115/2 maddeleri uyarınca usulden reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 05.04.2023 tarihli ve 2021/782 Esas, 2023/433 Karar sayılı kararı ile; taraflar arasında mal rejimi nedeniyle görülen alacak davasının feragat nedeniyle reddine karar verildiği anlaşılan Ankara 16. Aile Mahkemesinin 13.12.2018 tarihli ve 2018/689 Esas, 2018/293 Karar sayılı kararının 19.02.2019 tarihinde kesinleştiği, eldeki aynı istemli davanın 30.01.2019 tarihinde açıldığı ve tarafların boşanmalarına ilişkin kararın da 28.04.2022 tarihinde kesinleştiği hususları bir bütün olarak değerlendirildiğinde yazılı şekilde karar verilmiş olmasında usul ve yasaya aykırı bir yön görülmediği gerekçesiyle istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz isteminde bulunmuştur.

2. Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile;

"...1.Feragat, 6100 sayılı Kanun'un 307 nci maddesinde, davacının talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesi olarak tanımlanmış; 310 uncu maddesinde ise, hükmün kesinleşmesinden önceki herhangi bir aşamada davadan feragat edilebileceği açıklanmıştır.

2.Aynı Kanun'un 309 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına göre, feragat beyanının açık, kayıtsız ve şartsız olması zorunlu olup, feragat kesin ve açık bir irade beyanı ile yapılmalıdır.

3.Davacı kadın vekilinin tasfiyeye konu araca yönelik temyiz itirazlarının incelemesinde; dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerden, davacı kadının 19.09.2019 tarihli dilekçesinde tasfiyeye konu araca ilişkin " davacının, araç üzerindeki yarı hakkından feragat etmediği takdirde davalı erkeğin, ortak çocuk ...'nın dershane ücretini ödemeyeceğini" belirterek araç üzerindeki tedbirin kaldırılmasını talep ederek feragat ettiği; davacı kadının 19.09.2019 tarihli dilekçesindeki beyanının hem gerçek anlamda hakkın özünden ve talep sonucundan vazgeçme niteliğinde olmadığı diğer bir ifade ile feragat iradesinin olmadığı hem de açıklanan iradenin kayıtsız, şartsız ve açık davayı sona erdiren irade beyanı niteliği taşımadığı anlaşılmakla; davacı kadının işbu beyanının hukuki sonuç doğurmayacağı kanaatine varılmıştır.

4.Hal böyle olunca; kadının feragat beyanını tehdite bağlı olarak verdiği, feragat beyanın kayıtsız, şartsız ve açık bir feragat iradesi taşımadığı anlaşılmakla usulüne uygun feragat beyanı olduğundan söz edilemez. O halde, Mahkemece tasfiyeye konu araç yönünden davacının artık değere katılma alacağının hesaplanması gerekirken, hatalı değerlendirmeyle yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış ve bozmayı gerektirmiştir.

5.Davacı kadın vekilinin tasfiyeye konu taşınmaza yönelik temyiz itirazlarının incelemesinde; Mahkemece davacının serbest iradesiyle daha önce Ankara 16.Aile Mahkemesinde açtığı mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davadan feragat ettiği gerekçesiyle kesin hüküm sebebiyle davacının mal rejiminin tasfiyesine ilişkin, araç dışındaki mal varlığına (taşınmazlara) yönelik taleplerinin usulden reddine karar verilmiş ise de, karar hatalı olmuştur. Şöyle ki, davacı kadının 27.08.2018

tarihinde Ankara 9.Aile Mahkemesinin 2018/1550 Esas sayılı dosyasıyla boşanma davası ve 29.08.2018 tarihinde Ankara 16.Aile Mahkemesinin 2018/689 Esas sayılı dosyasında katılma alacağı davası açtığı, yargılama sırasında her iki davada da 03.12.2018 tarihli dilekçe ile davalarından feragat ettiğini beyan ettiği ve bahsedilen dosyalarda davaların feragat nedeniyle reddine karar verildiği ve tarafların bu aşamada bir araya gelerek bir müddet beraber yaşadıkları anlaşılmıştır. Bu kez davacı kadınının 30.01.2019 tarihinde yeniden boşanma davası ve 07.02.2019 tarihinde yeniden eldeki katılma alacağı davasını açtığı görülmüştür. 4721 sayılı Kanun'un 225 nci maddesine göre Mahkemece evliliğin boşanma sebebi ile sona erdirilmesine karar verilmesi halinde mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer. Mal rejiminin sona ermesi, mal rejiminin tasfiyesiyle katkı payı, değer artış payı ve artık değere katılma alacağı davalarının görülebilirlik ön koşulu olup daha önce açılan boşanma davasından davacı kadın feragat etmiş olup davacı kadının davasında feragat nedeniyle ret kararı verildiğine göre Ankara 16.Aile Mahkemesinin 2018/689 Esas sayılı dosyasında katılma alacağı davasından feragat edildiği tarihte evlilik birliği devam etmekte olduğundan mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak davası yönünden görülebilirlik ön koşulu oluşmamıştır. O halde, gerçekleşen bu durum karşısında eldeki dava bakımından kesin hükümden söz edilemeyeceğinden Mahkemece, taşınmazlar yönünden de işin esasına girilerek iddia ve savunma doğrultusunda taraf delilleri toplanarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, hatalı değerlendirmeyle yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış ve bozmayı gerektirmiştir..." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

B. İlk Derece Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

İlk Derece Mahkemesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile önceki kararda yer alan gerekçe tekrar edilmek suretiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Direnme kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili temyiz dilekçesinde; Yargıtay bozma ilâmında gösterilen sebeplerle davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken reddine karar verilmesinin hatalı olduğunu ileri sürerek direnme kararının bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık;

1. Davacının 19.09.2019 tarihli dilekçesi uyarınca dava konusu araç yönünden davanın feragat nedeniyle reddine karar verilip verilemeyeceği,

2. Daha önce açılan boşanma davası ve bu dava dayanak yapılarak açılan yasal mal rejiminin tasfiyesi davalarının her ikisinden de 03.12.2018 tarihli dilekçe ile feragat edildiği ve ilgili davaların feragat nedeniyle reddine karar verilmek suretiyle kesinleşmesinin ardından 07.02.2019 tarihinde

açıldığı anlaşılan yasal mal rejimin tasfiyesine ilişkin eldeki davada; 03.12.2018 tarihli feragat beyanının kesin hüküm gibi sonuç doğurup doğurmayacağı noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 202 ilâ 241. maddeleri.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 114,115, 307 ilâ 311. maddeleri.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 30 ilâ 39. maddeleri.

2. Değerlendirme

a. Bir numaralı uyuşmazlık yönünden yapılan incelemede

1. Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle "feragat" kavramı üzerinde durulması gerekmektedir.

2. Bilindiği gibi özel hukuk, taraflara kendi hakları üzerinde tasarruf yetkisi ve imkânı vermiştir. Özel hukuktan kaynaklanan tasarruf yetkisi, uyuşmazlıktan önce başlayıp uyuşmazlığın yargı organına intikal ettiği ve yargı organı önünde görüldüğü anda da devam eder. Hak sahibi, uyuşmazlık konusu hakkını dava edip etmemekte, dava ettikten sonra davalı ile yargılama içinde ya da dışında uzlaşmakta, arabulucuya gitmekte, sulh olmakta veya açtığı davadan feragat etmekte serbesttir.

3. Nitekim HMK'nın 307. maddesinde feragat tanımlanmış ve davacının talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesi olarak ifade edilmiştir. Feragat davaya son veren taraf işlemlerinden biri olup, dilekçeyle veya yargılama sırasında sözlü olarak yapılabilir (HMK md. 309/1). Yine feragatin hüküm ifade etmesi, karşı tarafın ve mahkemenin muvafakatine bağlı değildir (HMK md. 309/2). Ancak feragat, kayıtsız ve şartsız olmalı, kesin ve açık bir irade beyanı ile yapılmalıdır. Davadan feragatin zamanı ise HMK'nın 310. maddesinde düzenlenmiş ve feragatin hüküm kesinleşinceye kadar her zaman yapılabileceği öngörülmüştür.

4. Eldeki davada davacı; davalı adına kayıtlı olan 06... plaka sayılı araç yönünden, evlilik birliği içerisinde edinildiğini iddia ederek katılma alacağı talebinde bulunmuş, araç üzerine HMK'nın 389. maddesi uyarınca ihtiyati tedbir konulmasını talep etmesi üzerine Mahkemece 11.02.2019 tarihinde aracın satışı ve üçüncü kişilere devrinin önlenmesi amacıyla UYAP üzerinden mahrumiyet eklendiği anlaşılmıştır. Sonrasında davacı vekili 07.08.2019 tarihli talep evrakı ile "davalıya ait 06... plakalı araç üzerine tedbir konulmasına karar verilmiş ise de bu süreçte gördüğümüz lüzum üzerine ilgili araç üzerindeki tedbirin kaldırılmasını talep etme zorunluluğumuz doğmuştur" şeklinde beyanda bulunmuş, Mahkemece talep ile ilgili karar verilmemesi üzerine 19.09.2019 tarihli dilekçe ile konu ile ilgili ayrıntılı açıklamalarda bulunmuştur.

5. Davacı vekili tarafından sunulan 19.09.2019 tarihli dilekçe incelendiğinde; ortak çocukların anne ile yaşadıkları, davalı babanın söz konusu araba üzerine tedbir konulmuş olması sebebiyle müvekkilini tehdit ettiği ve ortak çocuk ...'nın dershane ücretini ödemediği, davacının ise bu ücreti ödeyecek ekonomik güce sahip olmadığı belirtilerek "araç üzerindeki tedbirin kaldırılmasının" talep edildiği anlaşılmış olup, Mahkemece 23.09.2019 tarihinde UYAP üzerinden "davacı vekilinin

19.09.2019 tarihli talebi üzerine" açıklamasıyla birlikte araç kaydına konulan mahrumiyet kaldırılmıştır.

6. Mahkemece yapılan yargılama sonunda ise davacı vekilinin 19.09.2019 tarihli dilekçesinde, 06... plaka sayılı araç yönünden davadan feragat ettiği gerekçesiyle davanın feragat nedeniyle reddine karar verilmiş, davacının istinaf başvurusu Bölge Adliye Mahkemesince reddedilmiştir. Özel Daire; 19.09.2019 tarihli dilekçede yer alan beyanının, gerçek anlamda hakkın özünden ve talep sonucundan vazgeçme niteliğini taşımadığı gibi açıklanan iradenin kayıtsız ve şartsız bir beyan da olmadığına işaret ederek hüküm doğurmayacağını belirtmiştir.

7. Belirtmek gerekir ki davadan feragat, kesin hüküm gibi hukuki sonuç doğurur. Diğer bir anlatımla, davadan feragat ile dava konusu uyuşmazlık esastan sona ermiş olur. Bu nedenle mahkeme henüz feragat nedeniyle davanın reddine karar vermemiş olsa bile davacı feragatten dönemez; feragati ile bağlıdır. Feragat, ıslah yolu ile de hükümsüz kılınamaz.

8. Ancak irade bozukluğu hâllerinde feragatin iptali istenebilir (HMK md. 311). Çünkü bir hukuki işlemin geçerli ve amacına uygun hukuki sonuç doğurabilmesi için o hukuki işlemi yapan kişi veya kişilerin sağlıklı bir şekilde oluşmuş iradelerinin bulunması ve yine bu iradelerinin istenilen hukuki sonuca uygun şekilde açıklanması gerekmektedir. İrade bozukluğu hâlleri TBK'nın 30... . maddeleri arasında “Yanılma, Aldatma ve Korkutma” başlıkları altında düzenlenmiştir. Türk hukukunda irade bozukluğuna bağlanan yaptırım ise bir kesin hükümsüzlük (butlan) hâli olmayıp, HMK'nın 311. maddesinde de açıkça belirtildiği gibi iptal hakkıdır.

9. Davadan feragatin; hata, hile ve ikrah nedenleriyle iptali ayrı bir dava açılarak ileri sürülebileceği gibi irade bozukluğu nedenleriyle feragatin geçersiz olduğu aynı dava içinde de ileri sürülebilir. Bu durumda mahkemece iddiaya ilişkin deliller toplanarak, feragat beyanının hukuki bir sonuç doğurup doğurmayacağı hakkında karar verilmesi gerekmektedir. Ne var ki, böyle bir inceleme yapılıp karar verilebilmesi için öncelikle feragat beyanının irade bozukluğu nedeniyle geçersiz olduğunun ileri sürülmesi gerekmekte olup, bu konuda mahkemece kendiliğinden inceleme yapılması olanaklı değildir. Somut olayda; Mahkemece araç yönünden davanın feragat nedeniyle reddine karar verilmesi üzerine, davacı vekili sunmuş olduğu istinaf dilekçesinde açıkça "davalı babanın, ortak çocuğun eğitim masraflarını ödemeyerek müvekkilini tehdit etmesi" nedeniyle ilgili dilekçenin verildiğini beyan ederek, HMK’nın 311. maddesine uygun şekilde irade bozukluğu nedeniyle feragatin geçersiz olduğunu aynı dava içinde ileri sürmüştür.

10. Davadan feragatin; yalnız mevcut davadan değil, o dava ile istenen haktan da vazgeçme anlamına gelmekte olduğu tartışmasızdır. Davadan feragat neticesinde feragate konu teşkil eden hak tamamen düşer ve artık bir daha dava konusu yapılamaz. Bu nedenle; bir usul hukuku kavramı olarak davadan feragatin açık, kesin ve koşulsuz olması kanun gereğidir. Öte yandan davadan feragatin “açık, net ve şüphe uyandırmayacak” nitelikte olması gerekmektedir. Feragatin kesin hükmün sonuçlarını doğurucu olması nedeniyle bütün bu özellikleri içermesi zorunludur. Nitekim aynı ilkeler Hukuk Genel Kurulunun 25.10.2022 tarihli ve 2021/8-284 Esas, 2022/1371 Karar sayılı kararında da benimsenmiştir.

11. Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 22.05.1987 tarihli ve 1986/4 Esas, 1987/5 Karar sayılı kararının gerekçesinde de; yasaların uygulanmasında, hakların korunması doğrultusunda hareket etme gereği karşısında, açık bir irade beyanı olmadan davadan feragat edildiği sonucunun çıkarılamayacağı kabul edilmiştir. Feragatin açık olmasına ve söylenen sözün özüne bakılmasına ilişkin açıklamalar, Hukuk Genel Kurulu'nun 07.01.1970 tarihli ve 1969/2-681 Esa, 1970/11 Karar; 13.01.1972 tarihli ve 1970/8-773 Esas, 1972/164 Karar; 01.11.1978 tarihli ve 1977/575 Esas, 1978/906 Karar sayılı kararlarında yer almıştır.

12. Yapılan açıklamaların ışığı altında somut olaya gelince; tarafların 18.12.1996 tarihinde evlendikleri, yaşanan geçimsizlik nedeniyle Ankara 20. Aile Mahkemesinin 05.10.2022 tarihli ve 2019/152 Esas, 2020/894 Karar sayılı kararı ile eşlerin boşanmalarına karar verildiği, hükmün 28.04.2022 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır. Kesinleşen boşanma kararına göre; davacı kadın tarafından daha önce 27.08.2018 tarihinde evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedeniyle boşanma davası açılmış ise de davalı erkeğin davacı kadına baskı uygulayarak boşanma davasından vazgeçirdiği, bunun üzerine kadının ortak konuta geri döndüğü ve 03.12.2018 tarihli dilekçe ile açmış olduğu boşanma davasından feragat ettiği, davanın feragat nedeniyle reddine karar verilmesinden sonra tarafların yaklaşık iki ay birlikte yaşadıkları, bu süreçte erkeğin verdiği sözleri yerine getirmediği, eşi ile aynı odada yatmadığı, kadına psikolojik ve fiziksel şiddet uyguladığı, hakaret ve küfür ettiği, cep telefonunu kırdığı, başkalarının üzerine taşınmaz kayıt ettirmek suretiyle güven sarsıcı davranışlarda bulunduğu, evi terk ederek birlikte yaşama yükümlülüğünü yerine getirmediği, boşanmaya neden olan olaylara erkeğin ağır kusurlu davranışları ile sebep olduğu kabul edilerek karar verildiği anlaşılmıştır. Davacı kadının, 30.01.2019 tarihinde açmış olduğu ve yazılı gerekçeyle kabul ile sonuçlanan boşanma davasına göre ekonomik ve sosyal durumu "ev hanımı olduğu, çalışmadığı, kirada oturduğu, 1000 TL kira ödediği, çocukları ile birlikte yaşadığı, lise mezunu olduğu" şeklinde tespit edilmiştir. Feragat beyanı olarak kabul edilen 19.09.2019 tarihli dilekçe düzenlendiği anda ortak çocuk ...'nın on yedi yaşında ve üniversite hazırlık aşamasında olduğu, Eylül ayı itibariyle 2019-2020 eğitim ve öğretim yılının başladığı ve çocuğun ihtiyacı olan kursa kaydının yapılarak eğitimine devam etmesi gerektiği, böyle bir durumda ev hanımı olan ve hiçbir geliri bulunmayan annenin; çocukların zorunlu eğitim masrafları yönünden boşanma aşamasında olduğu eşine muhtaç olduğu gözetildiğinde, erkeğin ekonomik tehdidine karşı son derece savunmasız durumda kaldığının kabulü gerekir. Öyle ise iradesinin; gerçekten de açık, net ve şüphe uyandırmayacak nitelikte olduğundan söz edilemeyeceği gibi evlilik birliği içinde edinilen araçtan kaynaklı alacak hakkının özünden feragat etme amacı taşımadığı da şüphesizdir. Mahkemece yapılması gereken iş, tasfiyeye konu 06... plaka sayılı araç yönünden davacının artık değere katılma alacağının hesaplanmasından ibarettir.

13. Hâl böyle olunca Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken önceki hükümde direnilmesi doğru olmamıştır.

14. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

b. İki numaralı uyuşmazlık yönünden yapılan incelemede

1. Uyuşmazlığın çözümü bakımından ilgili kanun maddelerinin incelenmesinde yarar görülmektedir.

2. Mal rejimi; eşlerin tâbi oldukları rejim süresince edindikleri mallar üzerindeki hakları, birbirlerine ve üçüncü kişilere karşı sorumlulukları ile rejim sona erdiğinde bu malların paylaştırılması yönündeki kurallar bütününü ifade etmektedir. TMK hükümleri uyarınca mal rejimleri, yasal ve seçimlik olarak iki gruba ayrılmıştır. Kanun'un 202/1. maddesinde; eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır, denilmek suretiyle Türk Hukukunda yasal mal rejimi, edinilmiş mallara katılma rejimi olarak benimsenmiştir.

3. Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesiyle birlikte eşler veya mirasçılar tarafından açılabilecek davalar; değer artış payı alacağı (TMK md. 227) davası ve artık değere katılma alacağı (TMK md. 231) davalarıdır. Bu iki alacak türünün özellikleri, koşulları ve hesaplama yöntemleri arasında farklılıklar bulunmakla birlikte, tasfiye davalarına özgü usul ve esasa yönelik genel ilkelerin tamamı her iki dava türü için de geçerlidir.

4. Edinilmiş mallara katılma rejiminde tasfiye davasının görülebilmesi için eşler arasındaki mal rejiminin sona ermiş olması gerekir. TMK'nın 225. maddesi ile "Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer. Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer" hükmü düzenleme altına alınmıştır. Hükümden anlaşıldığı üzere taraflar arasındaki evliliği sona erdirmeye yönelik boşanma davası açılması hâlinde; eşler arasındaki mal rejimi, açılan boşanma davası kabul edilip, boşanmaya karar verildiği takdirde, davanın açıldığı tarih itibariyle sona ermiş sayılır. Buna karşılık açılan boşanma davasının reddedilmesi durumunda; eşler arasındaki mal rejimi hiç kesintiye uğramadan, yasal mal rejimi olarak devam eder ve eğer varsa reddedilen davaya dayanılarak açılmış olan mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalar da hükümsüz olur. Dolayısıyla boşanma davasının açılma tarihi ile birlikte esasen eşler arasındaki mal rejiminde, geciktirici koşula bağlı bir sona erme söz konusu olduğu tartışmasızdır.

5. Yasal mal rejiminin sona erme anı, aynı zamanda tasfiyeyi ve buna bağlı alacak hakkının en erken talep edilebilmesi anıdır. Böylece katılma alacağı ve/veya değer artış payı alacağı üzerindeki beklenen hak, mal rejimini sona erdiren olayın gerçekleşmesi ve sona erme anının belirlenmesi ile birlikte talep edilebilir bir alacak hakkına dönüşür. Bu alacağın belirlenmesi için ön koşul eşlerin malvarlığının tasfiyesi olup, tasfiye gerçekleşmeden alacak hakkı doğmaz (doktrindeki bir esere atıf).

6. Somut olayda; 18.12.1996 tarihinde evlenen tarafların 30.01.2019 tarihinde açılan dava sonucunda Ankara 20. Aile Mahkemesinin 05.10.2022 tarihli ve 2019/152 Esas, 2020/894 Karar sayılı kararı ile boşanmalarına karar verildiği, hükmün 28.04.2022 tarihinde kesinleştiği, eldeki mal rejiminden kaynaklanan alacak davasının ise kesinleşen boşanma davasına dayanılarak 07.02.2019 tarihinde açıldığı anlaşılmaktadır. Ne var ki davacı kadın, kabul ile sonuçlanan boşanma davasından önce 27.08.2018 tarihinde Ankara 9. Aile Mahkemesinde boşanma davası açmış, bu boşanma davasına dayanarak da 29.08.2018 tarihinde Ankara 16. Aile Mahkemesinde

mal rejiminin tasfiyesi davası açmıştır. Eşlerin barışması üzerine davacı kadın 03.12.2018 tarihli dilekçe ile her iki davasından feragat ettiğini belirtmiş; Ankara 9. Aile Mahkemesinin 08.03.2019 tarihli ve 2018/1550 Esas, 2019/2017 Karar sayılı kararı ile boşanma davası yönünden, Ankara 16. Aile Mahkemesinin 13.12.2018 tarihli ve 2018/689 Esas, 2018/293 Karar sayılı kararı ile de mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak davası yönünden davaların feragat nedeniyle reddine karar verilmiştir. İlk Derece Mahkemesince yapılan yargılama sonunda; davacının 03.12.2018 tarihli feragat dilekçesi dikkate alınarak kesin hüküm gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, davacının istinaf başvurusu Bölge Adliye Mahkemesince reddedilmiştir. Özel Daire; feragat tarihinde evlilik birliğinin devam ediyor olması nedeniyle mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak davası yönünden görülebilirlik ön koşulu oluşmadığını belirterek hükmü bozmuştur.

7. Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle belirtilmelidir ki; evliliğin boşanma veya iptal davası ile sona ermesine ilişkin karar kesinleşmeden, mal rejiminin tasfiyesi yapılamaz (doktrindeki bir esere atıf). Uygulamada mal rejimin tasfiyesinden doğan alacak talebi, çoğunlukla boşanma davası ile birlikte veya boşanma davası açıldıktan hemen sonra açılan bağımsız bir dava ile ileri sürülmektedir. Oysaki tasfiyenin yapılabilmesi için eşler arasında geçerli bulunan edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi gerekir (TMK md. 225). Tarafların evliliğinin hukuken devam ettiği bir aşamada mal rejimi sona ermemiş olduğundan, davanın görülebilirlik koşulu gerçekleşmediği gerekçesiyle bu aşamada açılan davaların reddine karar verilmesi gerektiği hâlde, uygulamadaki bu sorun Yargıtay içtihatlarıyla çözüme kavuşturulmuştur. Yargıtay bu gibi durumlarda usul ekonomisini gözeterek boşanma davasının sonucunun beklenmesi gerektiğini kabul etmiştir. Buna göre; boşanma davası ile birlikte açılan tasfiye davalarının tefrik edilerek boşanma dava dosyasının bekletici mesele yapılmasına, bağımsız açılan tasfiye davalarında ise boşanma davası açılıp açılmadığının araştırılmasına, boşanma davasının olumsuz sonuçlanması durumunda davanın görülebilirlik koşulu gerçekleşmediğinden tasfiye davasının reddine, boşanma davasının olumlu sonuçlanması hâlinde ise tarafların iddia ve savunmaları çerçevesinde delilleri toplandıktan sonra elde edilecek sonuca göre bir karar verilmesi gerektiği kabul edilmiştir.

8. Yapılan açıklamalar ışığı altında somut olay değerlendirildiğinde; TMK'nın 225/2. maddesi uyarınca eşler arasındaki mal rejimi, kabulle sonuçlanan boşanma davasının açıldığı 30.01.2019 tarihinde sona ermiştir. Yukarıda özellikle vurgulandığı üzere evliliğin boşanma ile sona ermesine ilişkin karar kesinleşmeden, mal rejiminin tasfiyesi yapılamaz. Taraflar arasındaki evliliğin hukuken devam ettiği, dolayısıyla tasfiye davasının görülebilirlik koşulunun oluşmadığı 03.12.2018 tarihinde yapılan beyanın; doğmamış haktan feragat niteliğinde olduğu ve eldeki davaya bir etkisinin bulunmadığı kabul edilmelidir. Hâl böyle olunca mahkemece feragatin kesin hükmün sonuçlarını doğurduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir. Mahkemece yapılması gereken iş, davaya konu mallar yönünden işin esasına girilerek iddia ve savunma doğrultusunda taraf delilleri toplanarak sonucuna göre bir karar verilmesinden ibarettir.

9. O hâlde Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken önceki hükümde direnilmesi doğru olmamıştır.

10. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile;

Direnme kararının 1 numaralı uyuşmazlık yönünden yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı 6100 sayılı Kanun'un 371. maddesi gereğince oy birliği ile BOZULMASINA (VI. D. 2. a.),

Direnme kararının 2 numaralı uyuşmazlık yönünden de Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6100 sayılı Kanun'un 371. maddesi gereğince oy birliği ile BOZULMASINA (VI. D. 2. b.),

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Dosyanın 6100 sayılı Kanun'un 373. maddesinin 1. fıkrası uyarınca İlk Derece Mahkemesine gönderilmesine, karardan bir örneğin Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesine gönderilmesine,

10.06.2026 tarihinde kesin olarak karar verildi.